

Boda Tímea

Az Innováció a vidék fejlődésének kulcstényezője

Boda, Tímea: Innovation is a Key Factor in the Development of the Countryside

One of the determining factors of the countryside's competitiveness are innovative enterprises. Through their development programmes they boost the use of the countryside's own resources and reprogram the knowledge bases, which open new spaces for development by building on countryside traditions. The innovator is a key factor in this process. The innovator is capable of realising the need for change, is capable of renewal and holds the competencies that determine the success of his enterprise and thereby the competitiveness of his environment and that of the countryside.

Keywords: *innovation, rural development, entrepreneurial competencies, innovation networks, competitiveness*

ÁTTEKINTÉS

A versenyképes vidék egyik meghatározó eleme azok az innovatív vállalkozások, amelyek fejlesztő programjaikkal katalizálják a vidék erőforrásainak kiaknázását és újraprogramozzák azokat a tudásbázisokat, amelyek a vidéki hagyományokra építve új fejlődési tereket nyitnak meg. Az innovátor egy olyan kulcstényező ebben a folyamatban, aki képes felismerni a változás igényét, képes megújulni és rendelkezik azon kompetenciákkal, amelyek meghatározzák az ő vállalkozói sikerét, ezáltal a környezete és a vidék versenyképességét.

KULCSSZAVAK: innováció, vidékfejlesztés, vállalkozói kompetenciák, innovatív hálózatok, versenyképesség

Amikor arról gondolkodunk, hogy vajon melyek lehetnek azok a tényezők, amelyek meghatározhatják egy régió, vagy egy kistérség és az abban működő vállalkozók sikerességét, nem kerülhetjük ki az innováció, a megújulás és folyamatos fejlődés szerepét. Különös jelentőséggel bír ez napjainkban, amikor meghatározó, hogy a vállalkozó milyen válaszreakciókkal reagál a különböző tudományterületek rohamos fejlődésére, valamint képessé válik-e arra, hogy „okos beruházásokkal” lehívja a rendelkezésre álló Európai Unió forrásokat.

Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül áttekintést kívánok adni azokról a szakirodalmakról, amelyek kiemelik az innováció szerepét a vállalkozók sikerességében.

A MEGÚJULÁS KÉPESSÉGE A VIDÉK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK MEGHATÁROZÓJA

A fejlődés eszméje attól a pillanattól kezdve lehet egyáltalán érvényes, amióta az ember saját magát és az általa átlátható világot tekinti originálnak, tehát személyes felelősséget érez saját és környezete fejlesztéséért.

Alvin Boskoff szerint fejlődésről „szignifikáns” átalakulás esetén beszélhetünk. Megállapítása alapján valamilyen dolog, jelenség, folyamat nem csak egyszerűen változik, hanem úgy változik, hogy megértéséhez és a vele kapcsolatos gyakorlathoz legalább eggyel több dimenziót kell figyelembe vennünk. A meglévő és hozzákapcsolódó részek összefüggésrendszerei válnak egyre bonyolultabbá. A „dimenziónyerő” átalakulást nevezzük fejlődésnek (VITÁNYI 2007).

A fejlődést tehát az újonnan bekapcsolódó dimenziók katalizálják. Ezt támasztja alá egy OECD kutatás is, amely rávilágított arra, hogy a tudás faktor növekedésével az innováció is egyenes arányban fejlődik. OECD becslések szerint 1970

és 1995 között a fejlett világ termelésnövekedésének több mint fele innováció eredménye volt, *ez az arány – a gazdaság tudás tartalmának növekedésével – folyamatosan emelkedik*. FREEMAN (1994) ezt szintén alátámasztja azzal, hogy a fejlett országokban a GDP 80%-a termelékenység növekedéséből ered, a *termelékenység 80%-a pedig innovációhoz köthető*. Az innovációnak tehát meghatározott szerepe van a versenyképesség és a gazdaság növekedésében, valamint a foglalkoztatás bővülésében. *A vállalati innováció a gazdasági fejlődés kulcsa*. (BARTA 2006)

VECSENYI (1999) a vállalkozó sikerességének feltételei kutatásaiban a tapasztalat és a szakmai háttér mellett szintén kiemelte az innováció, vagyis a *vállalkozói fejlődés képességét*.

Az újabb dimenziók bekapcsolásához és azok összefüggéseinek értelmezéséhez a vállalkozó számára szükségesek tehát a tapasztalatok, információk újfajta technológiákról, a környezetről, a gazdaságról, a kapcsolati tőkéről, támogatási formákról, pályázatokról, valamint szükséges a naprakész szaktudás. Valamint szükséges mindazon képességek, amelyek lehetővé teszik, hogy a vállalkozó képessé váljon felismerni a változás igényét, a fejlődés irányát, hiszen a vállalkozások a magok, amelyek folyamatosan táplálják a régió fejlődését, versenyképességét.

Érdemes végiggondolni, hogy mi indikálja a fejlődést, azt, hogy a vállalkozó kilépjen az addigi megszokott, rutinos keretei közül és nyisson egy új terület, szemlélet, módszer felé. Mi az innováció valóságos kiindulópontja?

G. FEKETE (2001) válasza erre az, hogy többnyire valamilyen hiány, illetve a hiányérzet leküzdésére való törekvés indikálja magát a fejlődést. A hiányérzet megfogalmazódik a térségben élő emberekben, ez egyfajta cselekvési kényszert szül, amely jobb esetben egy innovációs folyamat elindulásához vezet. Maga a hiányérzet konkrét, de mögötte húzódik meg a társadalmi-gazdasági elmaradottság, egyenlőtlenségek, válsághelyzetek, a globális hatások érvényesülése, érzékelése a mindennapi életükben, vállalkozásuk működtetésében.

A hiány több területen jelentkezhet, akár a közlekedéshálózat hiánya, akár erőforrás - vagy tőkehiány, a kapcsolatrendszer és a tudás hiánya. A hiány átélése és annak megfogalmazása, az újító folyamatok, mint előremenekülségi terv megalkotója és kivitelezője mindig az ember, a humán tőke, az innovátor, aki mindezen folyamatok kulcsszereplője. A hiány fokozottan jelentkezik azoknál a vállalkozóknál, akik az elmaradottabb térségekben működtetik vállalkozásukat.

A hátrányos adottságú régiók innovációs rendszereinek kevésbé hatékony működéséért az Regionális innovációs rendszerek koncepciója szerint az alábbi tényezők tehetőek felelőssé (INZELT 1998, OECD 1997):

- *a vállalkozások nem képesek azonosítani az innovációs szükségletüket, vagy nem ismerik a problémáikra a megoldást jelentő új technológiákat, eljárásokat.*
- *fejletlen pénzügyi intézményrendszer, nincs regionális innovációs alap.*
- *hiányoznak az olyan „hídképző” intézmények, amelyek képesek azonosítani a régióban található vállalkozások innovációs igényeit és kutatásfejlesztési intézmények kínálatának ismeretében elősegítenék a kereslet és kínálat találkozását.*
- *állami és magánszektor intézményei közötti gyenge együttműködés. Együttműködést fokozó vállalati kultúra hiánya.*
- *a hagyományos iparágak és a kicsi, családi vállalkozások dominanciája következtében alacsony innovációra való hajlam, emiatt a nemzetközi kutatás-fejlesztési együttműködésekben való részvétel is.* (RECHNITZER 2006).

Amikor az innovációról gondolkodunk, nem hagyhatjuk ki annak definiálását.

Az innováció kifejezést köznapi nyelvünkben általában „újítás” értelemben használjuk (= Innováció, innoválás, ritk. újítás – BAKOS, 1989), míg a szaknyelvben jórészt a műszaki fejlesztéshez kötődő értelmében használatos

(SCHUMPETER, 1980): „az innovációt egy új termelési forma kialakításaként definiáljuk. Az innováció éppúgy magába foglalja egy új termék feltalálását, mint új piacok vagy egy új szervezeti forma feltárását...”)

Azonban talán ennél lényegesebb a megközelítés módszere. A vidékfejlesztés területén belül többek között G. FEKETE (2000) szerint az innováció a kistérségi fejlesztésben két nézőpontból vizsgálható:

1. olyan folyamat, amely a helyi műszaki-technikai innovációk térbeli megjelenését és terjedését takarja
2. magának a helyi fejlesztési tevékenységnek innovációjaként értelmezzük

A vidék fejlődésében, a megújuló beruházások létrejöttében nagy szerepet játszanak a „bottom-up” folyamatok, amelyek kihasználják a térség egyediségét, sajátosságát. Azonban ha a fejlődés és kulturális helyzetünk összefüggéseit tekintjük, azt látjuk, hogy a társadalom működése számos ponton gátolja a „bottom-up” kezdeményezéseket.

„Bár az Európai Unió elképzelések is kiemelik a „bottom up” folyamatok jelentőségét, azonban még ma is kulturális viszonyainkat jól jellemzi az, hogy a szervtelen fejlődést képviseljük. A fejlődés nem alulról, tehát nem szervesen indul el, hanem az állami, felső beavatkozásnak nagy a szerepe. Nagy a bürokrácia. Nagy a marginális helyzetbe került rétegek csoportja.” (VITÁNYI, 2007).

A társadalmi kreativitás szabad, önálló gondolkodást kíván, ahol a vállalkozó képes építeni a régi hagyományokra, illetve újraértelmezve azokat képes a kor kihívásainak megfelelően újítani, alkotni. A társadalom nem tud innovatív társadalomként működni, ha az alkotóerők nem képesek kibontakozni, ha az alkotó munkának, kreatív elképzeléseknek gátat szabnak. Az önálló alkotás szabadsága, az egyéni, kreatív törekvések érvényesülése, az aktív részvétel, a tenni akarás befojtása passzív társadalmat eredményezhet.

HOVÁNYI (1995) a térségi versenyképesség tényezői között szintén kiemeli az innováció szerepét. Azt mondja, hogy ma már egy kisebb térség versenyképességéhez nem elegendők a hagyományos erőforrások (a természet, a tőke, a technika és az ember): ezek létezési és működési alapfeltételekké váltak. *Hoványi (1995) 6 „i”-vel* terjesztette ki a vállalatok igazi verseny-tényezőit, de a vidékfejlesztésre adaptálva ezek még tovább bővítendőek:

1. Információ, kommunikáció
2. Irányítási-szervezeti rendszer
3. Illeszkedés a hálózatokhoz
4. Az idő, mint erőforrás
5. Imázs, mint térségi vonzerő
6. Innováció képessége: *„A versenyben maradás nélkülözhetetlen feltétele a felgyorsult műszaki és gazdasági fejlődésben. A vidék esetében sokszor a megmaradás feltételével is válik.”* (HOVÁNYI, 1995)

A sikeres vidékfejlesztés szempontjából a *változás elviselése, a változtatás képessége*: konfliktus- és kockázatvállalás legalább annyira fontos tényező, mint az előzőek. A fejlesztési folyamatnak sok gátló tényezője van, többek között a *döntési helyzet felismerése*, a döntési képesség és felelősség, amely sok embernek gondot okoz, főként, ha a döntés nem megalapozott, nem rendelkezik a szükséges információkkal, vagy elodázza a döntést. Sokszor a döntéstől és annak következményeitől való félelem a helyben maradást eredményezi. A döntés tudatos-ságot feltételez, azonban sokszor szükség van a *szerecsére*, amely segít előremozdulni, azonban ehhez is szükséges az a nyitottság, amely pozitív válaszreakciókra készítet. Mindazonáltal szükség van egy olyan komplex tudásra, amely hozzásegít ahhoz, hogy a változtatást a legjobb szakmai tudásunknak, erősségeinknek megfelelően, és a kulcskompetenciáinkra építve fogalmazzuk meg, és kivitelezzük. Végül a további

fejlesztések életre hívásához nélkülözhetetlen a visszacsatolás, környezetünktől, partnereinktől, amely önerősítő folyamatként visszahat, és adekvát kontrollt jelent a további tevékenységeinkhez.

AZ INNOVATÍV VÁLLALKOZÓ

A tudás az innováció meghatározó inputja. A tudás nem csupán mindazon ismereteket és szakmai tartalmat jelenti, amelyek szükségese egy vállalkozás, kistérség sikeres életműködéshez, hanem jelenti mindazon készségeket, amelyek támogatják és előrelendítik az innovatív folyamatokat. Ezen készségek többek között: innovációs készség, nyitottság, kreativitás, kezdeményező-készség, kockázatvállalási hajlandóság, társulási-együttműködési készség, meggyőzőerő, szervező-készség, motiválás, jövőbelátás képessége, sikerorientált gondolkodás, stratégiaalkotás, változásorientáció, globális látásmód és versenyszellem, amelyek a sikeres vállalkozó kompetenciái.

PORTER (1990) meghatározónak tartja az *együttműködés és a versenyszellem képességét*. A vállalatok akkor innovatívabbak, ha a helyi vállalatok együttműködése mellett, kialakul a rivalizálás, amely erősíti a versenyszellemet, vagyis hatással van az innovatív tevékenységekre. Az innovációs klaszterek kialakulásának alapjai ezek a képességek. (BARTA, 2006)

Porter téziséből kiindulva érdemes továbbgondolni az együttműködési készség és a versengés kapcsolatát.

Az együttműködés és versengés kérdését számos kutató vizsgálta és a megközelítések igen csak különbözőek.

KELLER (1992) szerint a versengést az együttműködéssel szemben természet adta módon tudjuk, tehát sokkal inkább szükséges az együttműködés készségének a fejlesztése. McCLINTOCK (1976) szerint a versengés és együttműködés

között inverz, lineáris kapcsolat van, tehát minél inkább együttműködünk, annál kevésbé versengünk és fordítva, viszont ezzel szemben CHARLESWORTH (1988, 1996) evolúciós elméleti kutatásai azt bizonyítják, hogy az együttműködés nem más, mint a versengés egy variánsa. Ez összhangban van azon matematikai ökológusok véleményével, miszerint az együttműködést, az azt fenomenológiailag, mind logikailag megelőző versengést szolgáló magatartásnak tekintik (KELLER, 1992).

STERNBERG (2002) hangsúlyozza a saját erőből való megújulás képességét. Szerinte egy hálózat akkor tekinthető innovatívnak, ha képes saját erejéből megújulni, folyamatosan kreatív maradni, és nyitott az újonnan belépni kívánók számára. Az innovációs hálózatok a gazdasági hálózatok egy csoportját alkotják (BARTA 2006).

IMRE (1992) szerint a sikeres, győztes üzletembernek az alábbi öt személyiségjeggyel kell rendelkeznie: türelem, agresszivitás, *ötletgazdaság*, érzékenység és erős egyéniség (BALOGH L. ET.AL 2002).

„A versenyképes gazdaság és a versenyképes régió kulcskérdései a tudással állnak összefüggésben, a tudást pedig, mint kollektív tanulás kérdését kell vizsgálni. A hangsúly tehát az innováció létrehozásában fontos szerepet betöltő helyi és regionális tényezőkn van.” (BARTA 2006).

Egy az Innovációs szigetek Európában címmel U. Hilpert vezetésével végzett 1992-es kutatásban 10 európai térséget vizsgáltak. A vizsgálat eredményéből kiderült, hogy a nagyvárosok előnyben vannak az innováció létrehozásában, mert ott *koncentrálódik a magasan kvalifikált professzionális munkaerő, korszerű oktatás – képzés intézmények vannak*, a gazdasági lehetőségek széles skálája található, magas az életminőség szintje, valamint jobb az elérhetőség,

csúcsteljesítményű közlekedési eszközök állnak rendelkezésre (BARTA, 2006).

Az innováció feltételez bizonyos kompetenciákat, képességeket, attitűdöt, amelyek támogatják a vállalkozót a vállalkozása fejlesztésében, az önfejlesztésben. Ezen meghatározó kompetenciák fejleszthetők korszerű oktatási módszerekkel, tréningekkel. Bizonyos, hogy a nagyvárosban élő, magasan kvalifikált professzionális munkaerő számára a fejlesztési lehetőségek inkább adottak, mint egy faluban, egy elmaradott térségben élő vállalkozó számára, illetve valószínűsíthető az is, hogy a valóban magas szintű oktatási intézmények szolgáltatásaik között szerepelnek azok a kompetenciafejlesztő programok, amelyek a munkaerőpiac igényeire építve segítik az oktatásban részvevő vállalkozókat, leendő vállalkozókat.

A fejlődést gátolja még a vidéki környezetre hagyományosan jellemző konzervativizmus az új dolgok létrehozásában, illetve elfogadásában. A vállalkozók mindennapi rutinja, valamint azon berögzült magatartásmód, értékek, amelyek nehéz változóként jelennek meg életükben, gátjai lehetnek a változás elindításának. A fejlődést leggyakrabban nem maga az elviselhetetlen helyzet és körülmények váltják ki, a közvetlen kiváltó ok általában egy „friss szemmel” néző betelepülő vagy azok csoportja. Ezért is lehet fontos egy térség életében egy külföldi beruházás, amely más szemlélettel, képes vállalkozását életre hívni, működtetni. Amikor egy vállalkozó eredményesen innovál, az kiható a környezetére, gazdasági kapcsolataira is. Olyan katalizátorként működik, amely képes magával húzni környezetét, a területen működő egyéb gazdasági egységeket is, amelyek hálózatba tömörülve kiaknázhadják lehetőségeiket. A hálózatok azért is fontosak, mert ehhez tudnak leginkább fejlesztési koncepciókat tervezni.

A régió, kistérség, járások fogalmak említésénél nem szabad elfeledkeznünk az utat és kapcsolatokat, kapcsolódási pontokat kereső emberről, aki értelmet ad ezeknek a kifejezéseknek, tartalommal tölti ki azt, és aki egy adott környezetben, adott erőforrásokra építve tud innovátorként működni. Olyan vezéregyéniség, aki a közösségen túlnyúló kapcsolatokkal rendelkezik, olyan tudással és hatáskörrel bír, amely segítségével képes megvalósítani ötleteit. Sokszor ezek a tulajdonságok nem egyetlen emberben ötvöződnek, hanem az innovátor azon kreatív emberek csoportja, akik erősségeikre építve lendítik előre a fejlesztést.

Valami újnak a létrehozása és maga a váltás, változtatás, sok emberben feszültséget szül. Főként azok reagálnak erre nehezen, akik biztonságkereső magatartást folytatnak, illetve ha ez még társul a kudarckerüléssel, összezavarodnak, személyes támadásnak is vehetik, ha valaki változtatást javasol a környezetükben, mert úgy érzik, kicsúszik a lábunk alól a talaj. Nem tudnak, vagy csak idővel képesek adekvátan reagálni a változásra.

Lewin szerint a változások tanulása három lépésben érhető el:

1. Kiolvasztjuk a jelenlegi viselkedésformánkat
2. Új viselkedésformával helyettesítjük be
3. Az új viselkedést visszafagyasztjuk (BAKACSI, 2000 idézi Lewin-t)

GOLEMAN (2003) azt mondja, hogy az Én-ideál megfogalmazása (Hogyan képezem el magam a jövőben?), valamint az erősségeinkre épített céljaink megfogalmazása elősegíti a változás motivációját.

Egy 2004-es nemzetközi kutatás a tudásmenedzsment szemszögéből vizsgálta, hogy a vállalati fejlődés számára létfontosságú ismeretek, információk, innovatív ötletek milyen módon valósulnak meg, és hasznosulnak a gyakorlatban. Vajon a vállalatok hogyan gazdál-

kodnak a tudással és a benne lévő tartalékokkal? A nemzetközi tapasztalatokhoz képest a magyar sajátosság az, hogy a válaszadók 61%-a kiemelte, azt a félelmet, hogy a tudásuk, ötleteik megosztásával csökken a hatalmuk, a befolyásuk. Külföldön az ilyen aggályokról a megkérdezettek csupán 16%-a számolt be. E mellett még további problémát jelent a tudás"előhívásának" nehézsége és az, hogy nem hagynak elegendő időt az egyéni tudás közösséggel való megosztására. (LAKATOS 2005)

Az innovációs hálózatok kialakulását, a vállalkozók közötti kooperációt az egymás közötti bizalom generálja. Ennek hiánya a közös gondolkodás együttes újítás lehetőségét kizárja. MARILYNN B. BREWER (2006) szerint, amikor a közösségi összetartozásról gondolkodunk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül az elszigetelődés pszichés hatásait, amelyek befolyásolják például az innovatív csoportok kialakulását is. Az optimális megkülönböztettség elmélete szerint

2. táblázat: A konstruktív és a destruktív versengés jellemzői

Konstruktív versengés	Destruktív versengés
Versenyelőny/győzelem	Megsemmisítés
Egyenjogúság	Alattvalói attitűd
Szolidaritás	Kirekesztés
Tiszta verseny	„Pizkos” módszere
Árnyalt gondolkodás	Érzelmi, indulati politizálás
Racionalitás	Érzelemközpontúság
Együtműködés, érdekvényesítés	Az együtműködési készség hiánya
Ellenfél	Ellenségkép

Forrás: Globalitás, regionalitás és lokalitás a vidékfejlesztésben – Térségi versenyképesség és az innováció 2010. JANUÁR 29.

MÓDOSÍTÁS: 2010. FEBRUÁR 04. BCE MENEDZSMENT ÉS MARKETING TANSZÉK, <http://www.vidékfejlesztés.net/oktatas/vidékfejlesztési-tananyag/globalitas-regionalitas-es-lokalitas-a-vidékfejlesztésben/tersegi-versenykepesség-es-az-innovacio.html>

1. táblázat: A sikerkereső és kudarckerülő magatartás jellemzői

Sikerkereső magatartás	Kudarckerülő magatartás
Bátor kockázatvállalás	Félelem a kockázatvállalástól
Jövőorientáltság	Múltorientáltság
Innováció és rendszerszemlélet	Deduktív gondolkodás
Emberközpontúság	Szervezet-központúság
Optimizmus és humor	Pesszimizmus és komolyság

Forrás: Globalitás, regionalitás és lokalitás a vidékfejlesztésben – Térségi versenyképesség és az innováció 2010. JANUÁR 29

MÓDOSÍTÁS: 2010. FEBRUÁR 04. BCE MENEDZSMENT ÉS MARKETING TANSZÉK, <http://www.vidékfejlesztés.net/oktatas/vidékfejlesztési-tananyag/globalitas-regionalitas-es-lokalitas-a-vidékfejlesztésben/tersegi-versenykepesség-es-az-innovacio.html>

az embereket két ellentétes szükséglet jellemzi, amelyek irányítják a társas és a self csoportok viszonyát.

1. Asszimiláció, az összetartozás igénye, amely arra motivál minket, hogy csoportokat, közösségeket alkossunk.
2. A többiekől való különbözőség igénye. Félelem a beolvadástól.

Ahogy kielégül az összetartozás szükséglete, úgy aktiválódik az önmegkülönböztetés szükséglete. Ezek az ellentétes szintek tartják egyensúlyban azt, hogy egyik szükségletet se áldozzuk fel a másikért. Ha ez jól működik az adott közösségben, ott azonosulni tudunk a csoporttal. (KIP-LING ET.AL. 2006)

Az innovátorok maguk sikerkeresők és konstruktív versenyt folytatnak, ezért sokszor megütköznek kudarckerülő esetleg destruktív vetélkedést folytató környezetükkel.

Ha az innovátor erős helyi kapcsolati háttérrel alakított ki (jelentős formális vagy informális hatalommal bír), az elfogadása viszonylag hamar megtörténik, az innováció elterjedése gyors, hatása maradandó, a fenntarthatóságára nagy az esély: egy

sikeresen véghezvitt projekt - amely fenntarthatóvá tehető - újabb innovatív ötletek és fejlesztések kiindulópontja lehet (többnyire az is), és ez újraindítja az innovációs láncot.

Ellenkező esetben - kudarckerülő, destruktív környezetben - az innovációs lánc hamar megszakad, az innováció megtörik a környezet ellenállásán, gáncsoskodásán. Esetleg még néhány bátortalan kezdeményezés tanúja lehet az innovátor környezete, de ezek többnyire már eleve kudarcra ítélték. A térség nem indul el a fejlődés útján, megreked, sőt egyre inkább le is szakad a környező településektől.

LETENYEI (2000) T. W. Valente-t idézve a következőképpen vezeti be az innovációk terjedésének fontosságát: „Az innovációk terjedése mindig egy társadalom tagjai között ragadható meg, ezen egyének közötti érintkezés pedig maga a társadalmi kapcsolatháló. Az érintkezések hálózata határozza meg, hogy milyen gyorsan terjednek az innovációk, és milyen gyorsan fogadják be őket.”

Úgy gondolja: a falusi környezetben a hagyományosan működő kapcsolatok és közösségek, kaláka, közös munka, alkalmas arra, hogy innovációs erőforrásként szolgáljon. A falusi társadalom erős gazdasági szereplője könnyen betöltheti az innovátor szerepét, akit mintaként követhetnek a közösség lakói. A falusi társadalmakban fontos az a példaértékű magatartásmód, amely nem csak magas gazdasági presztízt jelent, de olyan emberi értékeket hordoz, amely bizalmat épít ki a közösség és az innovátor között.

Ahhoz, hogy innovátorként működjön valaki számos tulajdonság szükséges. Fontos a sikerorientált gondolkodás, a jövőbelátás képessége és pozicionálás, valamint a kreatív gondolkodásmód is ezen tulajdonságok egyik, amely nélkülözhetetlen az alkotó munkához.

VITÁNYI szerint „az alkotóképesség és- készség (kreativitás) nem egyetlen tulajdonság) ami vagy van, vagy nincs), nem is csak valamilyen

tulajdonságok összessége, hanem az egész emberi tevékenység, emberi lét egyik alapvető aspektusa, minden ember elidegeníthetetlen „nembeli” tulajdonsága. A sajátos emberi kreativitás tesz bennünket emberré. Az adott emberre jellemző alkotóképességeinek rendszerét meghatározza az egyes ember egyéni-genetikai és környezeti-társadalmi adottságai. Az, hogy ki mit tud befogadni, szorosan összefügg azzal, hogy ki mit tud megalkotni. „

GADAMER (1990) úgy fogalmaz, hogy a megértés csak akkor lehetséges, ha a „megértő játékba hozza saját előfeltevéseit”. Ha nincs „előfeltevés”, nincs megértés sem. Vagyis: a befogadás folyamatának van egy belső összefüggése az alkotással. Azt a tudást, művet, gondolatot tudjuk megérteni, befogadni, amelynek legalább bizonyos elemeivel már magunk is „intim” viszonyban vagyunk, legalább van róla valamilyen előfeltevésünk (VITÁNYI, 2007).

GADAMER gondolatai is jelzik, hogy az alkotóképességhez szükséges a megértés, az intim kapcsolat, amely jelentheti a vállalkozóknál a környezetével kapcsolatos szoros szimbiózist, a térségére jellemző természeti erőforrások megértését és innovatív, az ökológiai szempontokat is figyelembe vevő újratertemzését. A hagyományok, az ősi termelési, gazdasági kultúra, a természet a föld és az ember kapcsolatának megértését, az új biogazdálkodási technológiák bekapcsolását.

Az előfeltevés tehát jelenti mindazt a komplex tudást, amely lehetőséget ad a vállalkozó számára feltenni a kérdést: Hol, mit, mikor újítson, miben innováljon? Valamint ő, mint innovátor miben fejlődjön, változzon? Az egyik leglényegesebb alapeleme az innovációnak talán az, hogy a vállalkozó képes legyen egyáltalán felismerni a változás az újítás jelentőségét, és hasznát. Az innovatív vállalkozóktól elinduló „bottom-up” kezdeményezések egyenként járulnak hozzá, építik fel és teszik sikeressé a régió vagy kistérség megújulását. Fektetik le

azokat a köveket, amelyek később a kevésbé alkotó és innovatív gondolkodású vállalkozók fejlődésében is utat, példát mutathatnak. Összegezve fontos tehát, hogy a hátrányos helyzetű régiókban, az elmaradott térségekben működő vállalkozók, civil szervezetek, hálózatok olyan gondolkodásmóddal, nyitottsággal, mikro és makro környezetükre való rálátással rendelkezzenek, amelyek teret adnak a kisvállalkozások és azon túlmenően a régió gazdasági, társadalmi és kulturális fejlesztéséhez. A regionális fejlődés maga a versenyképesség, amelyet a folyamatosan megújulni képes vállalkozók és innovatív hálózatok katalizálnak.

IRODALOMJEGYZÉK

- BAKACSI GYULA [2002]: Szervezeti magatartás és vezetés, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- BALOGH LÁSZLÓ, BARTA TAMÁS, DOMINIK GYULA, KONCZ ISTVÁN [2002]: Vezetépszichológiai sarokpontok Szókratész Kiadó, Budapest
- BALOGH TIBOR [1994]: Személyiség kompetenciák JGYTF Kiadó Szeged
- BALOGH TIBOR [1994]: Személyiségfejlesztés-Személyiségkonceptiók, Tanulmányok JGYTF Kiadó, Szeged
- DANIEL GOLEMAN, RICHARD BOYATZIS, ANNIE MCKEE [2003]: A természetes vezető, Vince Kiadó, Budapest
- BARTA GYÖRGYI [2006]: Az ipar regionális versenyképessége
- In: HORVÁTH GYULA (szerk.) [2006]: Régiók és települések versenyképessége Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja, Pécs, 4. fejezet
- RECHNITZER JÁNOS [2006]: Regionális innovációs potenciál
- In: HORVÁTH GYULA (szerk.) [2006]: Régiók és települések versenyképessége Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja, Pécs, 8. fejezet
- KIPLING D. WILLIAMS, JOSEPH P. FORGAS, WILLIAM VON HIPPEL [2006]: A társas kirekesztés pszichológiája Kairosz Kiadó
- LAKATOS GYULA [2005]: Az emberi Tőke – Az önismeret gazdaságtana, Balassi kiadó, Budapest
- VITÁNYI IVÁN [2007]: Új társadalom-új szemlélet – Kísérlet az emberi világ új jellemzőinek kritikai elemzésére, Napvilág kiadó Táncsics Mihály Alapítvány Budapest
- ZSOLNAI ANIKÓ (szerk.) [2003]: Szociális kompetencia-társas viselkedés, Gondolat Kiadó, Budapest
- Globalitás, regionalitás és lokalitás a vidékfejlesztésben – Térségi versenyképesség és az innováció 2010. JANUÁR 29. MÓDOSÍTÁS: 2010. FEBRUÁR 04. BCE MENEDZSMENT ÉS MARKETING TANSZÉK <http://www.videkfejlesztas.net/oktatas/videkfejlesztasi-tananyag/globalitas-regionalitas-es-lokalitas-a-videkfejlesztasben/tersegi-versenykepesség-es-az-innovacio.html>